

Delegati ili povjerenici? Analiza rada hrvatskih zastupnica i zastupnika u Europskom parlamentu

Višeslav Raos

Ovaj rad pokušava proniknuti u razlikovanje delegata i povjerenika kao dva idealtipska obrasca ponašanja zastupnika i zastupnica u Europskom parlamentu na pomalo posredan način. Naime, umjesto razlikovanja onih zastupnika koji mehanički prenose volju svojih birača i svoga matičnog izbornog okruga te onih zastupnica koje slobodno tumače volju svih birača te tragaju za rješenjima koja reflektiraju šire društvene i političke debate, analiza uvodi razlikovanje europskih i nacionalnih tema. Posljedično, naglasak na europskim temama tumačimo kao potvrdu obrasca ponašanja koji prepoznajemo kao povjerenički, a naglasak na nacionalnim temama kao pokazatelj delegatskog obrasca ponašanja parlamentaraca i parlamentarki

Kada se govori o radu hrvatskih predstavnika u institucijama Europske unije, često se u žarištu pogleda medija i zainteresirane javnosti pojavljuju upravo zastupnice i zastupnici u Europskom parlamentu. U ovoj kratkoj analizi cilj je razmotriti rad hrvatskih zastupnika i zastupnica u Europskom parlamentu iz perspektive temeljnog razlikovanja dvaju idealtipskih obrazaca ponašanja parlamentaraca i parlamentarki. Prvi idealtip političkog predstavništva parlamentarce vidi kao delegate koji izravno prenose volju svoju birača te su usko vezani uz napatke biračkog tijela u svome okrugu, dok drugi idealtip političkog predstavništva govori o parlamentarcima kao povjerenicima koji, na temelju slobodne prosudbe pokušavaju prepoznati javni interes te osmišljavati politike u koristi svih građana, a ne samo svojih birača (usp. Kreppel, 2013: 125). Raspravu o naravi političkog predstavništva i o ulozu parlamentaraca otvorio je još britanski političar i politički teoretičar Edmund Burke u glasovitom *Govoru biračima u Bristolu* (v. Burke, 1999: 10-14). Ona je ponovno aktualizirana debatama o nacionalnome i europskom demokratskom deficitu, trendu pada povjerenja u političke stranke (kao temeljne artikulatore političke volje građana u suvremenoj, predstavničkoj demokraciji) te često ponavljanom tezom (posebice iz redova populističkih političara) o otuđenju profesionalnih političara od birača i o političkoj klasi koja je postala sama sebi svrhom.¹

Proučavanje zastupničkih pitanja

Ovaj rad pokušava proniknuti u razlikovanje delegata i povjerenika kao dva idealtipska obrasca ponašanja zastupnika

Višeslav Raos, docent na Odsjeku za komparativnu politiku Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu. E-pošta: viseslav.raos@fpzg.hr.

i zastupnica u Europskom parlamentu na pomalo posredan način. Naime, umjesto razlikovanja onih zastupnika koji mehanički prenose volju svojih birača i svoga matičnog izbornog okruga te onih zastupnica koje slobodno tumače volju svih

Ako kod nekog zastupnika pretežu nacionalne teme, može se, posredno, govoriti da je na djelu obrazac parlamentarnog ponašanja koji se opisuje pojmom "delegat"

birača te tragaju za rješenjima koja reflektiraju šire društvene i političke debate, analiza uvodi razlikovanje europskih i nacionalnih tema. Posljedično, naglasak na europskim temama tumačimo kao potvrdu obrasca ponašanja koji prepoznavamo kao povjerenički, a naglasak na nacionalnim temama kao pokazatelj delegatskog obrasca ponašanja parlamentaraca i parlamentarki. Ovdje se oslanjamo na analitički okvir koji je izvorno razvijen pri proučavanju ponašanja zastupnica i zastupnika u donjem domu irskog parlamenta (*Dáil Éireann*). Početna točka toga pristupa jest ideja da se proučavanjem sadržaja zastupničkih pitanja može detektirati različite uloge članova i članica predstavničkih tijela (Martin, 2011: 474). Martin na temelju te ideje razvija shemu kodiranja, pri kojoj se zastupnička pitanja označavaju kao lokalna ako ono uključuje pozivanje na matični izborni okrug, osobu, lokalitet, instituciju ili manifestaciju koja se nalazi, odnosno održava u tom okrugu (Martin, 2011: 476). Primjenjujući iste kriterije, u ovoj analizi kodiramo zastupnička pitanja u Europskom parlamentu kao nacionalna (analogno lokalnima u nacionalnom parlamentu) ako se referiraju na matičnu državu članicu ili osobe, institucije, mjesta ili događaje i procese koji se odvijaju u toj zemlji članici. Drugim riječima, zastupnička pitanja u kojima se zastupnice i zastupnici iz Hrvatske pozivaju na Hrvatsku ili na hrvatske građane, institucije, lokalnu i područnu samoupravu, poduzeća, udruge i slično, kodirana su kao zastupnička pitanja koja imaju nacionalni karakter (označavaju nacionalne teme), dok su sva ostala zastupnička pitanja označena kao pitanja koja pokrivaju europske teme.

Ako kod nekog zastupnika pretežu nacionalne teme, može se, posredno, govoriti da je na djelu obrazac parlamentarnog ponašanja koji se opisuje pojmom "delegat", budući da dotični zastupnik u Europskom parlamentu u većoj mjeri prenosi i predstavlja interese i volju svojih matičnih birača (hrvatskih građana). Ako pak kod neke zastupnice prevladavaju europske teme, njen obrazac parlamentarnog ponašanja može se okarakterizirati kao "povjerenički", budući da taj eurozastupnica stavlja naglasak na bavljenje političkom materijom koja je od općega europskog interesa, tj. tiče se cijele Unije, a ne reflektira nužno samo neposredni interes i volju njenih matičnih biračica i birača, tj. Hrvatske kao matičnoga izbornog okruga.

broj 35 - rujan 2018.

Zastupnička pitanja u Europskom parlamentu

Prema članku 14, stavku 2 *Ugovora o funkcioniranju Europske unije* (UFEU), Europski parlament je "sastavljen (...) od predstavnika građana Unije" (MVEP, 2018: 21), čime se, u neku ruku, sugerira kako europarlamentarci ne predstavljaju svoje matične zemlje (države članice), već se biraju iz država članica kako bi predstavljali (sve) građane Unije. Uz to, članak 2 *Poslovnika Europskog parlamenta* jasno utvrđuje kako "(...) zastupnici svoj mandat obnašaju slobodno i nezavisno, ne obvezuju ih nikakve upute i nemaju obvezujući mandat" (Europski parlament, 2018b). Drugim riječima, može se ustvrditi kako je ugovorno i statutarno predviđeno da mandat zastupnika u Europskom parlamentu bude oslobođen krutih spona mehaničkog predstavnništva te bi trebao imati supranacionalni, tj. europski karakter. To implicira kako UFEU i *Poslovník* idealtipski više naginju viđenju zastupnika kao povjerenika, nego li delegata. Uz to, dok Vijeće Europske unije po samoj svojoj strukturi predstavlja države članice, odnosno njihova kolektivna izvršna tijela te stoga ima intergouvermentalni karakter, Europski parlament bi, prema teleološkom iščitavanju pravne podloge za njegov rad, trebao imati supranacionalni karakter, budući da, kako je gore navedeno, predstavlja građane Unije, a ne građane pojedinih zemalja članica.

Zastupnicima u Europskom parlamentu na raspolaganju je nekoliko oblika parlamentarnih pitanja, koji su regulirani poglavljem 3 *Poslovnika* (Europski parlament, 2018b). Prvi oblik su pitanja za usmeni odgovor s raspravom (članak 128) koja Vijeću EU-a, Europskoj komisiji ili Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku mogu posta-

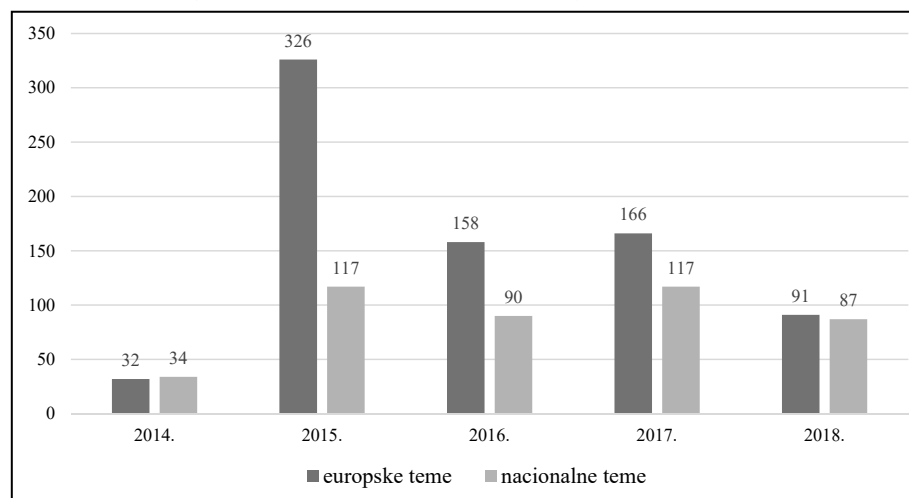
Ako kod neke zastupnice prevladavaju europske teme, njen obrazac parlamentarnog ponašanja može se okarakterizirati kao "povjerenički"

viti klubovi zastupnika, parlamentarni odbor ili pak skupina zastupnika koja zadovoljava barem niski prag. Pod niskim pragom podrazumijeva se najniža prohibitivna klauzula koja se primjenjuje kod glasovanja u Europskom parlamentu, a iznosi jednu dvadesetinu zastupnika (članak 168.a). Budući da se ova analiza prvenstveno bavi detektiranjem obrazaca idealtipskoga parlamentarnog ponašanja, potreban je izvor podataka koji se odnosi na individualne zastupnike, stoga ova vrsta zastupničkih pitanja nije prikladna za ovaj rad. Članak 129 *Poslovnika* predviđa aktualni sat za postavljanje pitanja članovima Europske komisije. Međutim, imajući u vidu da je aktualni sat s povjerenicima, prema novom formatu iz 2011. godine, obilježen unaprijed zadanom jednom ili više raspravnih tema, ova vrsta zastupničkih pitanja ne može poslužiti za

razlikovanje nacionalno i europski intoniranih pitanja europskih zastupnica i zastupnika. Članak 130, koji regulira pitanja za pisani odgovor, stipulira kako "[s]vaki zastupnik može postaviti pitanja predsjedniku Europskog vijeća, Vijeću, Komisiji ili potpredsjedniku Komisije/Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i na njih tražiti pisani odgovor (...)", s time da "[s]vaki zastupnik može podnijeti najviše dvadeset pitanja tijekom razdoblja od tri mjeseca" (Europski parlament, 2018b). Ova vrsta pitanja omogućava individualno zastupničko obraćanje, a ne postavlja pragove/prohibitivne klauzule za pristup ovom instrumentu parlamentarnog rada. Članak 130.a predviđa kraća zastupnička pitanja za pisani odgovor koja mogu postaviti odbor, klub ili barem pet posto zastupnika, a članak 130.b omogućava dulja zastupnička pitanja za pisani odgovor s raspravom koja također mogu postaviti odbor, klub ili pet posto zastupnika. Uporaba ovih instrumenata ograničena je dakle minimalnim brojem osoba koje mogu podnijeti takvo pitanje pa oni stoga nisu prikladni za analizu individualnog ponašanja. Prema članku 131, svaki zastupnik može uputiti do šest pitanja mjesečno Europskoj središnjoj banci, s time da je, sukladno članku 131.a unutar tih šest pitanja moguće postaviti i pitanja oko jedinstvenoga nadzornog mehanizma te jedinstvenog sanacijskog mehanizma.²

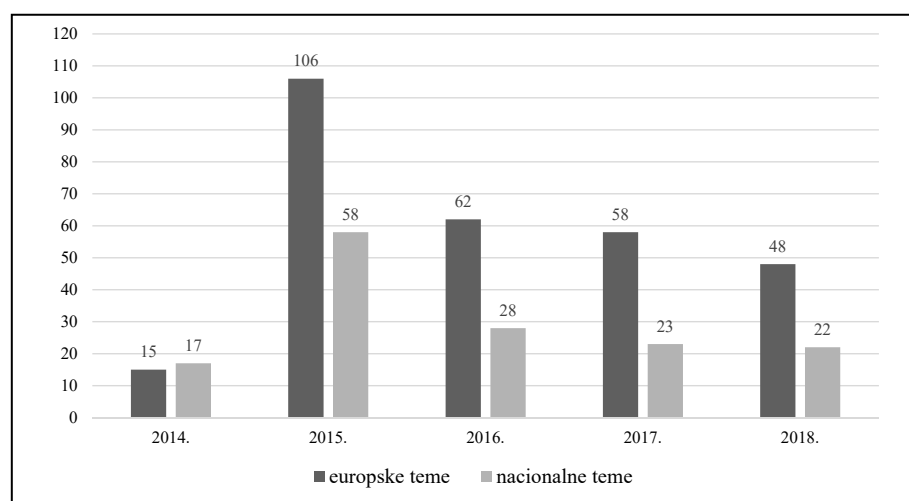
Uzevši u obzir sve izložene mogućnosti parlamentarnih pitanja u Europskome parlamentu, razvidno je kako se jedino pitanja za pisani odgovor, regulirana člankom 130 Poslovnika, mogu koristiti za analizu individualnih obrazaca ponašanja europskih zastupnika i zastupnica iz koje se može zaključivati o njihovim tendencijama prema "delegatskom" ili "povjereničkom" idealtipu predstavničkog djelovanja.

Grafikon 1. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor, 2014.-2018.

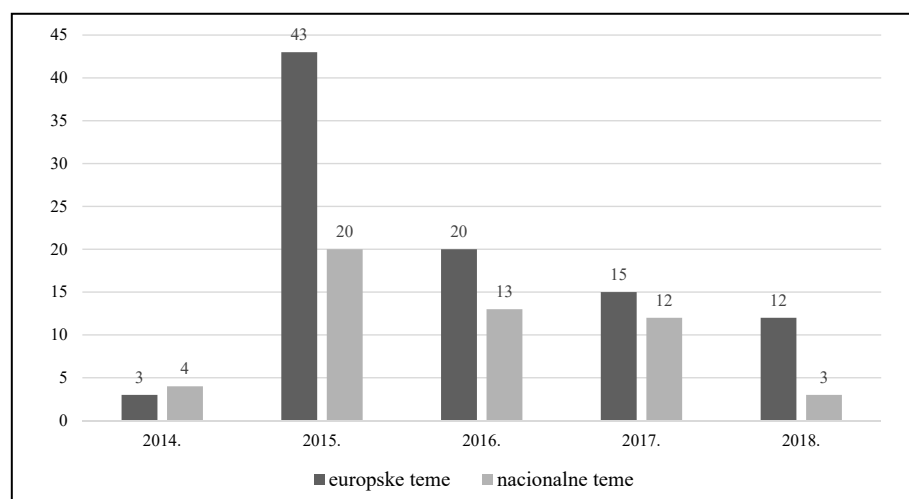
Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

Grafikon 2. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor članica i članova Europske pučke stranke iz Hrvatske, 2014.-2018.

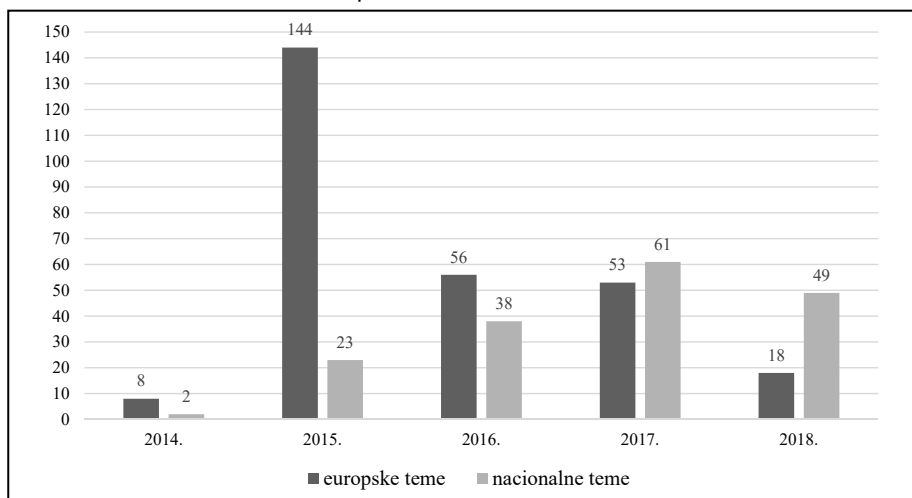

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

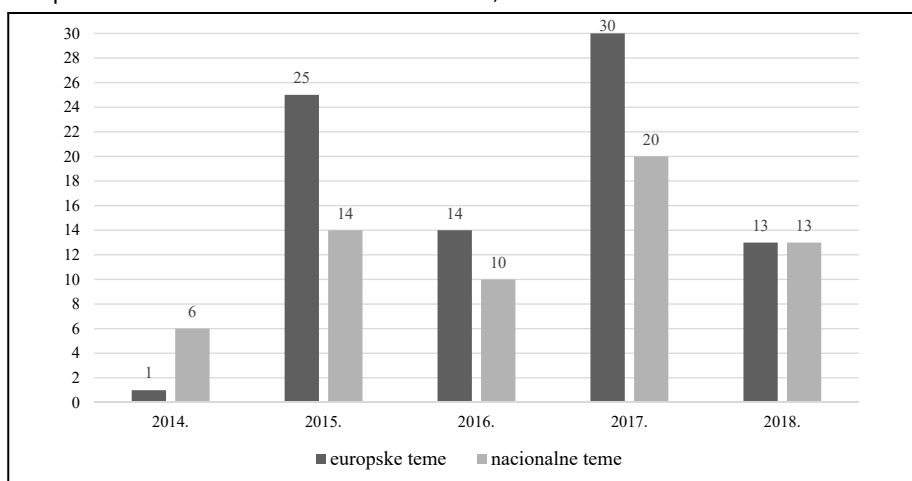
Grafikon 3. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor članica i članova Progresivnog saveza socijalista i demokrata iz Hrvatske, 2014.-2018.

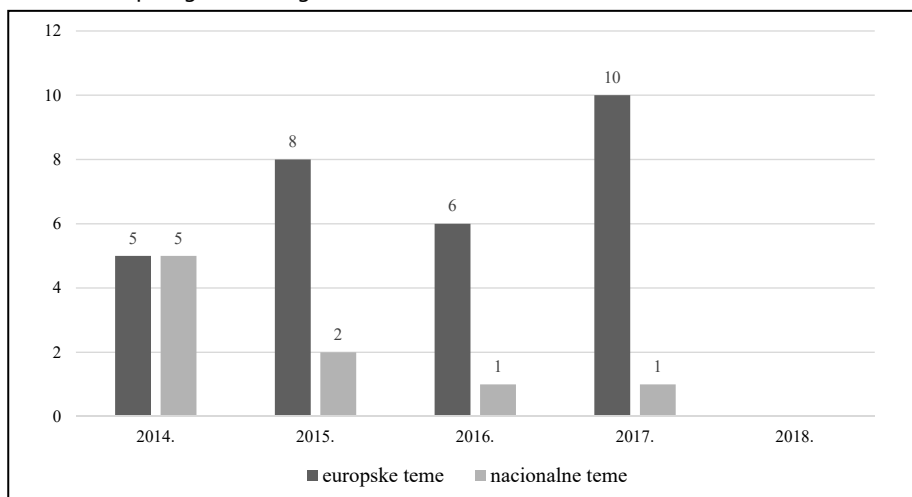
Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

Grafikon 4. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor članova Saveza liberala i demokrata za Europu iz Hrvatske, 2014.-2018.

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

Grafikon 5. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor članice Europskih konzervativaca i reformista iz Hrvatske, 2014.-2018.

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

Grafikon 6. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor člana Zelenih/Europskog slobodnog saveza iz Hrvatske, 2014.-2018.

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

broj 35 - rujan 2018.

Analiza

U okviru ove kratke analize zastupničkih pitanja hrvatskih zastupnika i zastupnica u Europskom parlamentu, kreirana je baza podataka koja sadrži 1218 pitanja za pisani odgovor, postavljenih od početka 8. saziva Europskog parlamenta, 1. srpnja 2014. godine, zaključno s 1. prosinca 2018. godine. Baza podataka zastupnička pitanja razvrstava po sljedećim kategorijama: prezime i ime zastupnika, nacionalna stranačka pripadnost, europska stranačka pripadnost, tijelo kojemu je pitanje upućeno (Europska komisija/Vijeće Europske unije, godina te tematska pripadnost (europska tema/nacionalna tema). Gotovo sva analizirana zastupnička pitanja (98,85 posto) bila su upućena Europskoj komisiji, odnosno Visokoj predstavnici Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, dok je tek nekoliko pitanja bilo upućeno Vijeću EU-a, s time da se redovito radilo o situacijama gdje se istodobno s istom temom zastupnik obraća i Komisiji i Vijeću.

Grafikon 1 pokazuje kako su pitanja za pisani odgovor koja su u promatranom razdoblju postavljali zastupnici i zastupnice iz Hrvatske imala pretežito europske teme, s time da su na početku (2014.) te u tekućoj godini pitanja s europskom i nacionalnom tematikom bila gotovo izjednačena. Pomalo se očekuje da će na početku ovog, za zastupnike iz Hrvatske, prvoga punopravnog saziva Europskoga parlamenta možda postojati želja i potreba za snažnijim nacionalnim predstavništvom koje će pak jenjavati kako će zastupnice i zastupnici stjecati iskustvo rada u odborima te specifičnih modaliteta nadnacionalne i nadstranačke suradnje u Bruxellesu, odnosno Strasbourgu. Međutim, zanimljivo je primijetiti kako je ta ujednačenost europski i nacionalno intoniranih zastupničkih pitanja opaziva i u 2018. godini, na kraju promatranog razdoblja te oko šest mjeseci prije novih izbora za Europski parlament, zakazanih

za svibanj 2019. godine. Uz to, ovaj grafikon pokazuje snažan porast korištenja ovog parlamentarnog instrumenta u 2015. godini te zatim trend opadanja broja pitanja za pisani odgovor.

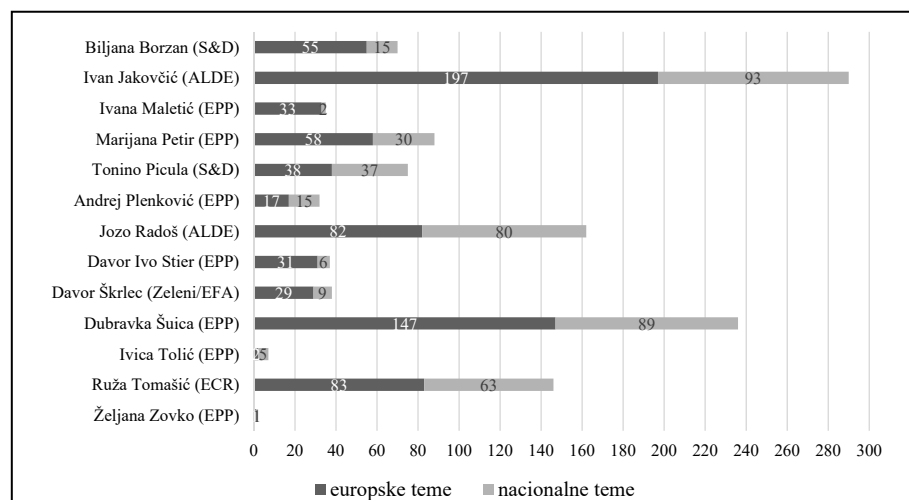
Nakon općeg prikaza binarne tematske strukture pitanja za pisani odgovor, slijedi pregled strukture pitanja prema zastupničkim klubovima u koje su svrstani zastupnici izabrani iz Hrvatske. Kod članica i članova Europske pučke stranke (EPP) iz Hrvatske možemo zamijetiti jasnu dominaciju europskih nad nacionalnim temama u cijelom razdoblju, osim u prvoj promatranoj godini te je, kao i kod prethodnog grafikona, uočljiv skok u broju pitanja u 2015. godini, uz silazni trend u godinama koje su potom uslijedile (*Grafikon 2*).

Analiza strukture pitanja za pisani odgovor koji su postavili zastupnici i zastupnice iz Hrvatske koji sjede u klubu Progresivnog saveza socijalista i demokrata (S&D) pruža izrazito slične nalaze onima pučana. Naime, ponovno je daleko najveći broj pitanja postavljen u 2015. godini, jedino u prvoj godini nacionalne teme pretežu nad europskima, a ukupni volumen pitanja smanjuje se nakon 2015. godine (*Grafikon 3*). Malen broj pitanja u prvoj godini zamijećen kod pučana i socijaldemokrata može se objasniti već ranije spomenutom potrebom "uhodavanja" europarlamentaraca iz nove zemlje članice.

Kod pitanja za pisani odgovor zastupnika iz redova Saveza liberala i demokrata za Europu (ALDE) detektirani su ponešto drugačiji obrasci nego li kod prethodna dva kluba zastupnika. Naime, premda i u ovom slučaju broja pitanja doseže vrhunac u 2015. godini te je izrazito malen broj pitanja upućen u prvoj godini mandata, ovdje svjedočimo porastu broja nacionalno intoniranih pitanja u posljednje dvije analizirane godine i nije zamjetan opadajući trend u ukupnom broju postavljenih pitanja (*Grafikon 4*).

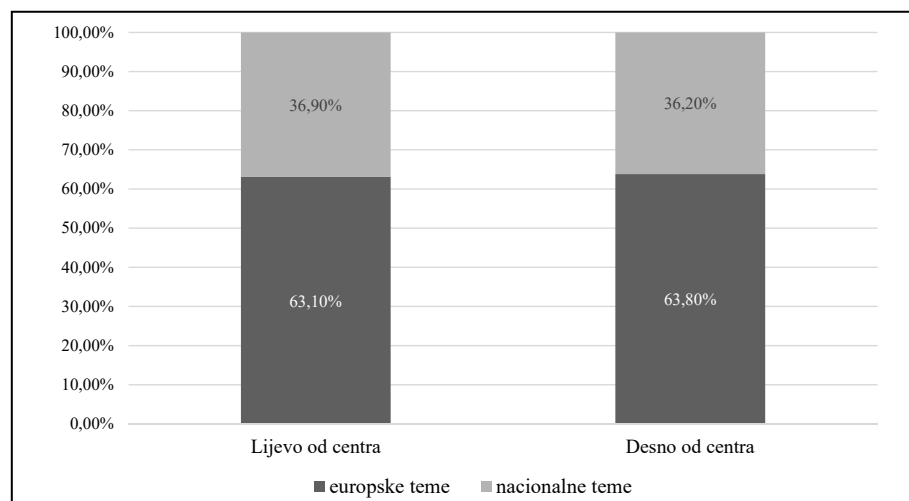
Grafikon 5, koji pokazuje strukturu pitanja za pisani odgovor jedine članice kluba Europskih konzervativaca i reformista (ECR) iz Hrvatske, Ruže Tomašić iz Hrvatske konzervativne stranke (HKS) svojim trendovima odudara od prethodno opisanih podataka.³ Naime, zastupnica ECR-a najviše koristi ovaj parlamentarni instrument u 2017. godini, nema jasan trend povećanja ili smanjivanja ukupnog broja postavljenih pitanja te, slično

Grafikon 7. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor zastupnika i zastupnika u Europskom parlamentu iz Hrvatske, 2014.-2018.

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

Grafikon 8. Raspodjela europskih i nacionalnih tema u pitanjima za pisani odgovor zastupnika i zastupnika u Europskom parlamentu iz Hrvatske, 2014.-2018., usporedba prema bipolarnoj ideološkoj pripadnosti

Izvor: izračun autora prema Europski parlament, 2018a.

rezultatima za sve zastupnike iz Hrvatske, ima dominaciju nacionalnih pitanja u prvoj godini te izjednačenu raspodjelu nacionalnih i europskih tematskih određenja u 2018. godini.

Neovisni Davor Škrlec, jedini hrvatski zastupnik iz redova kluba Zelenih/Europskog slobodnog saveza, u promatranom razdoblju imao je, izuzev prve godine, u svojim pitanjima za pisani odgovor, jasnu dominaciju europskih nad nacionalnim temama (*Grafikon 6*).⁴ Kod njegovih pitanja nije uočljiv jasan trend pada ili rasta incidencije korištenja ovog parlamentarnog instrumenta, a zanimljivo je kako u 2018. godini nije postavio niti jedno pitanje za pisani odgovor.

Nakon analize strukture zastupničkih pitanja prema klubovima zastupnika, u idućem koraku se valja osvrnuti na odnos nacionalnih i europskih tema po individualnim zastupnicima.⁵ Iz *Grafikona 7* može se iščitati kako su ukupno najaktivniji zastupnici, mjereno prema broju postavljenih pitanja za pisani

odgovor, bili Ivan Jakovčić (ALDE), Dubravka Šuica (EPP), Jozo Radoš (ALDE) te Ruža Tomašić (ECR). Kod ovih četvero zastupnika europske teme pretežu nad nacionalnima, s time da u slučaju Jozę Radoša postoji gotovo ujednačen broj europski i nacionalno intoniranih pitanja za pisani odgovor. Takvu strukturu pitanja vidljiva je i kod Tonina Picule (S&D) te Andreja Plenkovića (EPP). Najmanji broj nacionalno intoniranih pitanja naspram europskih pitanja u promatranom razdoblju imali su zastupnici EPP-a Ivana Maletić i Davor Ivo Stier. Budući da ovaj grafikon pruža uvid i u ukupan broj postavljenih zastupničkih pitanja za pisani odgovor, primjetno je kako su Ivica Tolić i Željana Zovko, koji su od jeseni 2016. godine zamijenili Andreja Plenkovića i Davora i Ivu Stiera, bili najmanje aktivni od svih zastupnika i zastupnica iz Hrvatske te su u dvije godine mandata učinili neusporedivo manje nego li njihovi prethodnici. Kod zastupnika Tolića jedino se moglo utvrditi više nacionalnih, nego europskih tema, a kod Zovko potpuno ujednačen broj, s time da se u njenom slučaju radi o samo po jednom pitanju u svakoj kategoriji.

Za kraj je provedena i usporedba strukture pitanja za pisani odgovor između zastupnika iz nacionalnih stranaka lijevo od centra i desno od centra, kako bi se provjerilo postoji li neka razlika između dvije skupine zastupnika, s pretpostavkom da bi zastupnice i zastupnici iz nacionalnih stranaka desno od centra možda mogli imati veću tendenciju prema nacionalnim pitanjima. Razlikovanje stranaka lijevo i desno od centra, tj. grupiranje zastupnika ovdje je provedeno prema karakteru nacionalnoga stranačkoga sustava, a ne onog na europskoj razini. Tako su zastupnici iz redova ALDE-a i Progresivnog saveza socijalista

Kod europarlamentaraca iz Hrvatske više preteže idealtipski obrazac parlamentarnog ponašanja kojega zovemo "povjereničkim", a manje onaj koji se označava "delegatskim"

i demokrata, kao i zastupnik iz kluba Zelenih, svrstani u grupu lijevo od centra, a zastupnici EPP-a i ECR-a desno od centra. Međutim, *Grafikon 8* pokazuje kako nema gotovo nikakve razlike u strukturi pitanja za pisani odgovor koja bi pratila ideološke razlike među zastupnicima. U obje skupine zastupnika nešto manje od dvije trećine pitanja za pisani odgovor svrstano je pod europske teme, dok se ostatak odnosi na pitanja nacionalne tematike.

Zaključak

Nakon provedene analize zastupničkih pitanja za pisani odgovor u Europskom parlamentu, može se utvrditi kako su zastupnice i zastupnici iz Hrvatske u razdoblju od 2014. do kraja 2018. godine postavljali znatno više europski, nego li nacionalno tematski određenih pitanja. Stoga, posredno se može govoriti kako kod europarlamentaraca iz Hrvatske više preteže broj 35 - rujan 2018.

idealtipski obrazac parlamentarnog ponašanja kojega zovemo "povjereničkim", a manje onaj koji se označava "delegatskim". Takav obrazac ponašanja konceptualno je u skladu s idejnom

Zastupnička pitanja predstavljaju važan parlamentarni instrument te mogu poslužiti kao koristan pokazatelj promjene političkih prioriteta

zamisli sãmoga Europskog parlamenta. Međutim, potrebne su dodatne analize kako bi se ispitalo zašto, primjerice u 2015. godini dolazi do značajnoga skoka u broju zastupničkih pitanja za pisani odgovor. Pored toga, potrebno je istražiti na koji način u slučaju hrvatskih eurozastupnica i eurozastupnika djeluju povratne veze između nacionalne i europske stranačke razine, tj. na koji način se odvija dinamika tematskih fokusa. Pored razlikovanja europskih i nacionalnih tema, od koristi bi bila i analiza zastupničkih pitanja u Europskom parlamentu na temelju šifarnika međunarodne istraživačke mreže *Comparative Agendas Project* (CAP) koji omogućuje praćenje promjene političkih prioriteta i postavljanja dnevnoga reda.⁶ U idućem koraku bi se pak moglo ispitivati održavaju li tematski naglasci u aktivnostima zastupnika u Europskom parlamentu nacionalne rasprave i dinamiku stranačkoga natjecanja ili su pak plod djelovanja europskih stranaka i njihovih javnopolitičkih prioriteta.

Zaključno se može reći kako zastupnička pitanja predstavljaju važan parlamentarni instrument te mogu poslužiti kao koristan pokazatelj promjene političkih prioriteta pa će zasigurno i u budućim analizama biti nezaobilazan predmet istraživanja u kontekstu ispitivanja višerazinskog stranačkoga natjecanja te višerazinskog kreiranja javnih politika u Europskoj uniji.

Bilješke

- 1 Vidjeti širu raspravu o krizi stranačke demokracije u Mair, 2013.
- 2 Više o jedinstvenom nadzornom mehanizmu (SSM) i jedinstvenom sanacijskom mehanizmu (SRM) kao dvama temeljnim stupovima bankovne unije, vidjeti uredbu Europskog parlamenta i Vijeća 1022/2013, 1024/2013 te 806/2014 (Vijeće EU-a: 2018a, 2018b).
- 3 Zastupnica Tomašić izabrana je 2014. kao članica Hrvatske stranke prava dr. Ante Starčević (HSP AS), a od siječnja 2015. djeluje kao članica HKS-a (Europski parlament, 2018a).
- 4 Zastupnik Škrlec izabran je 2014. kao član stranke Održivi razvoj Hrvatske (OraH), a od travnja 2016. u Europskom parlamentu djeluje kao neovisni zastupnik (Europski parlament, 2018a).
- 5 Ovdje su navedeni svi zastupnici koji su iz Hrvatske participirali u 8. sazivu Europskoga parlamenta te su analizirana njihova pitanja za pisani odgovor, a ne samo zastupnici koji sjede u Europskom parlamentu u trenutku dovršetka ovoga

teksta. Naime, nakon što su zastupnici EPP-a Plenković i Stier preuzeli dužnosti u nacionalnoj izvršnoj vlasti, koje su nespojive s funkcijom europarlamentaraca, u listopadu 2016. zamjenjuju ih nižerangirani na kandidacijskoj listi za europske izbore 2014. godine, zastupnica Zovko i zastupnik Tolić (v. Europski parlament, 2018a).

- 6 O ovome istraživačkom okviru vidjeti više na stranicama Centra za empirijska politološka istraživanja (CEPIS), www.cepis.hr.

Literatura

Burke, Edmund [1774] (1999) *Select Works of Edmund Burke. A New Imprint of the Payne Edition*. 4 sv. Indianapolis: Liberty Fund.

Europski parlament (2018a) Zastupnici: Europski parlament: Hrvatska. <http://www.europarl.europa.eu/meps/hr/search/advanced> Pristupljeno 1. prosinca 2018.

Europski parlament (2018b) Poslovnik Europskog parlamenta. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20180731+TOC+DOC+XML+V0//HR&language=HR> Pristupljeno 1. prosinca 2018.

Kreppel, Amie (2013) Zakonodavna tijela. U: Caramani, Daniele (ur.) *Komparativna politika* (str. 121-140). Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

Mair, Peter (2013) *Ruling the Void: The Hollowing of Western Democracy*. London: Verso.

Martin, Shane (2011) Using Parliamentary Questions to Measure Constituency Focus: An Application to the Irish Case. *Political Studies* 59 (2): 472-488.

MVEP (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova) (2018) Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije. <http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/pregovori/111221-lisabonski-procisce-na.pdf> Pristupljeno 1. prosinca 2018.

Vijeće Europske unije (Vijeće EU-a) (2018a) Bankovna unija – Jedinstveni nadzorni mehanizam. <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/> Pristupljeno 1. prosinca 2018.

Vijeće Europske unije (Vijeće EU-a) (2018b) Bankovna unija – Jedinstveni sanacijski mehanizam. <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/banking-union/single-resolution-mechanism/> Pristupljeno 1. prosinca 2018. ■